

Till: Arbetsmarknadsdepartementet

a.remissvar@regeringskansliet.se

a.arm@regeringskansliet.se

22 september 2025

Remiss: Arbetslivskriminalitet – upplägg, verktyg och åtgärder, fortsatt arbete (SOU 2025:25)

Om Gröna arbetsgivare

Gröna arbetsgivare är arbetsgivarorganisationen för det gröna näringslivet. Vi organiserar 4 000 företag inom skogsbruk, lantbruk, golfanläggning, trädgårdsanläggning och djursjukvård, med totalt ca 34 000 anställda. Företagen finns i hela landet och står för en betydande del av försörjningen av råvara till svensk basindustri, export och livsmedelsförsörjning.

Majoriteten av våra medlemsföretag har färre än tio anställda. Dessa företag har unika utmaningar och förutsättningar och har en avgörande roll vad gäller allt från klimatomställningen till svensk beredskapsförmåga.

Gröna arbetsgivare tackar för möjligheten till deltagande i delegationens referensgrupp för arbetsmarknadens parter samt för de konstruktiva diskussioner som förts. Samtidigt beklagar vi att vi trots detta inte blivit en tillfrågad remissinstans.

Sammanfattning

Gröna arbetsgivare välkomnar att arbetslivskriminalitet prioriteras, men anser att delegationens förslag lägger fokus på fel saker och inte effektivt löser de grundläggande problemen.

Vi menar att den sammanblandning av olika grupper av utländsk arbetskraft som tyvärr präglat den politiska debatten kring frågan gör att analysen hamnar fel, samt att slutbetänkandet misslyckas med att visa på att systemet för arbetskraftsinvandring redan omfattas av avsevärd reglering. Vi ser inte att de migrationsrättsliga förslagen kommer leda till minskad arbetslivskriminalitet. I stället ser vi att föreslagna förändringar kan försvåra för seriösa aktörer och leda till otydlighet i systemet. Gröna arbetsgivare avstyrker de migrationsrättsliga förslagen, förslag om höjda sanktionsavgifter, förslag om utökad roll för Diskrimineringsombudsmannen samt förslag om statsbidrag till arbetstagarorganisationer. Vi efterfrågar i stället ett fokus på åtgärder som syftar till att få bort de kriminella aktörerna. Samtidigt tillstyrker vi delegationens förslag rörande myndigheters arbete, exempelvis vad gäller leverantörskontroll vid offentlig upphandling och samordnad vidareförmedling av registerinformation.

Synpunkter

Gröna arbetsgivare har tagit del av remissen och önskar lämna följande synpunkter och kommentarer på analysen samt på författningsförslagen:

(Notering: Då arbetsgivare inom bärbranschen (vilda bär) företräds av Livsmedelsföretagen avstår Gröna arbetsgivare från att kommentera analysen av denna bransch. Vi kommer därmed fokusera på skogsbruk och lantbruk, inklusive trädgårdsodling).

Svar på gjorda påståenden

Under 4.7.2 *Arbetslivskriminalitet inom gröna näringar* görs en rad påståenden, främst från våra fackliga motparter, som vi i detta avsnitt önskar besvara och nyansera.

Påstående om fusk till följd av pressade priser

Gröna arbetsgivare delar inte bilden som målas upp av vår fackliga motpart. Påståendet om fusk vid tillämning av kollektivavtalen samt om skogsentreprenörers uppsåt är missvisande och har till stor del sin grund i att fack och arbetsgivare tolkar delar av kollektivavtalen olika. Detta hanteras lämpligen genom förhandling parterna emellan.

Om det upptäcks oegentligheter, vilka oftast beror på missuppfattningar eller misstag snarare än medvetet fusk, erbjuder Gröna arbetsgivare konkret rådgivning till våra medlemsföretag. Denna rådgivning omfattar exempelvis vägledning kring hur regelverk och kollektivavtal ska tolkas och tillämpas i praktiken, stöd vid löneberäkningar samt andra former av rådgivning kring arbetsrättsliga frågor för att säkerställa att både lagar och avtal följs korrekt. Vi bistår även med information om hur företag kan utveckla rutiner för att undvika framtida fel och upprätthålla goda arbetsvillkor.

Påstående om utebliven övertidsersättning

Gröna arbetsgivare delar inte bilden som målas upp. Påståendet grundar sig till stor del på olika uppfattningar mellan fack och arbetsgivare vad gäller tolkning av bestämmelser om flexibilitet i arbetstid enligt överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetstagare. Detta är en fråga Gröna arbetsgivare menar är upp till fack och arbetsgivare att hantera gemensamt genom förhandling i enskilda ärenden.

Påstående om hyresocker

Gröna arbetsgivare delar inte uppfattningen om hyresocker. Hyror för bostäder tillhandahållna för säsonganställda arbetstagare sätts enligt rådande hyresregelverk, genom bruksvärdesprincipen, samt kollektivavtalen och prövas enligt dessa. Även Migrationsverket prövar hyresnivån vid beviljande av arbetstillstånd. Utöver detta finns även ett tillsynsansvar hos facken som regleras via kollektivavtalets regler om förhandling. Gröna arbetsgivare menar att rådande reglering genom kollektivavtal och övriga regelverk är tillräckliga för att säkerställa skäliga hyresnivåer. Skulle en tvist dock uppstå kan en bruksvärdesbedömning göras.

Övriga synpunkter på analysen

Gröna arbetsgivare har följande synpunkter på övriga delar av analysen av de gröna näringarna:

Gällande krav på god försörjning:

Under 4.7.4 *Initiativ för att motverka arbetslivskriminalitet inom de gröna näringarna* nämns kraven på lön som uppgår till minst 80 procent av aktuell medianlön för att kunna beviljas arbetstillstånd samt förslaget att denna nivå ska höjas till 100 procent av medianlönen. Likt hur delegationen fastställer att

detta förslag får begränsad påverkan på förekomsten av kriminalitet och fusk inom bärbranschen vill Gröna arbetsgivare tillägga att detta även de gröna näringarna i stort. Tvärtom ser vi en risk med att detta förslag kan leda till mer skada då oseriösa aktörer med illa uppsåt fortsatt kommer göra vad de kan för att kringgå regelverket, möjligen genom metoder som riskerar leda till ett än värre utnyttjande.

Samtidigt innebär förslaget att seriösa aktörer som följer rådande lagstiftning och vars anställda innehar kollektivavtal kommer få än större utmaningar med sin kompetensförsörjning. Resultatet riskerar i längden bli minskad produktion av livsmedel, färre träd planterade och sämre förutsättningar för denna del av svensk basindustri att bidra till ekonomisk tillväxt.

Gällande ackordslöner

Enligt kollektivavtal betalas en grundlön som arbetstagaren ska tjäna som lägst per arbetad timme i genomsnitt under en löneperiod. Detta innebär således en grundläggande, kollektivavtalad inkomst och att man som anställd har samma grundläggande inkomsttrygghet, oavsett om man jobbar på ackord eller har timlön.

Ackordslönerna sätts utifrån de förutsättningar som råder för planteringsarbetet. I samband med detta tas hänsyn till hur terrängen och avverkningsresterna påverkar förflyttningen mellan planteringspunkterna, kvaliteten av den markberedning som utförts innan - till exempel hur svårt det är att följa markberedningsspåren - och hur väl bra planteringspunkter har skapats. Dessutom tas hänsyn till i vilken mån hinder (till exempel stenar och rötter) förekommer som tvingar plantören att göra fler än ett försök att finna lämplig planteringspunkt. Även objektsstorlek, gångavstånd med mera beaktas.

Att ackordslöner skulle innebära långa arbetsdagar och låg ersättning är inte en bild som Gröna arbetsgivare delar. Tvärtom är vår bild att de flesta skogsplantörer är positiva till att arbeta på ackord, detta för att det ofta leder till mycket bra förtjänster. Samtidigt har arbetstagaren som tidigare nämnts, likt arbetstagare med timlön, enligt kollektivavtal både grundlön och samma rätt till goda arbetsvillkor. Vårt att tillägga är även att arbete på ackord inte innebär någon ökad arbetstid jämfört med timlön. Gröna arbetsgivare tillhandahåller stöd och rådgivning till våra medlemsföretag vad gäller ackordslöner. Både i relation till våra kollektivavtal och till arbetsrättslig lagstiftning.

Uppgifter om organiserad brottslighet

Gröna arbetsgivare är medvetna om förekomsten av organiserad brottslighet inom jordgubbsförsäljning och ser mycket allvarligt på situationen. De flesta svenska jordgubbsodlare säljer dock antingen sina bär själva eller till seriösa grossister, men vad som sker efter försäljning till grossist är utom våra medlemsföretags kontroll. Med det sagt ser vi också hur en stor del av de bär som säljs av personer med koppling till organiserad brottslighet är odlade utomlands, men säljs under svensk flagg.

För att motarbeta den organiserade brottsligheten och säkerställa god och rättvis konkurrens ser vi därför positivt på exempelvis förbättrad tillsyn och ökade möjligheter för våra medlemsföretag att kunna försäkra sig om att de bär de säljer till uppköpare inte bidrar till organiserad brottslighet.

Författningsförslagen

Gröna arbetsgivare önskar lämna följande synpunkter och kommentarer på författningsförslagen:

Migrationsrättsliga förslag

Gröna arbetsgivare delar bilden av att arbetslivskriminalitet underminerar seriösa aktörer och riskerar att skada både individer och samhällsfunktioner. Samtidigt ser vi inte att delegationens förslag kommer komma till bukt med dessa problem.

Gröna arbetsgivare konstaterar att de förslag delegationen främst fokuserar på gäller lagändringar riktade mot systemet för arbetskraftsinvandring. Förslagen är varken förutsägbara, ändamålsenliga eller särskilt effektiva för att komma åt aktörer som snedvrider konkurrensen och utnyttjar arbetskraft.

Vi ser problematiskt på hur det i debatten om arbetslivskriminalitet kopplad till utländsk arbetskraft ofta sker en sammanblandning av individer som arbetar på svensk arbetsmarknad. Utländsk arbetskraft kan vara i Sverige och arbeta på olika tillståndsgrunder eller helt utan tillstånd. På svensk arbetsmarknad jobbar EU-medborgare, asylsökande, anhöriga, personer på visering, utländska studenter, illegal arbetskraft med flera. Denna sammanblandning verkar tyvärr även ha påverkat delegationen i dess arbete.

Bilden av att det förekommer ett brett och systematiskt missbruk inom dagens system för arbetskraftsinvandring stämmer inte. Utnyttjande av utländsk arbetskraft förekommer framför allt utanför systemet för arbetskraftsinvandring. Denna missuppfattning bygger i hög grad på en oförmåga att skilja på olika grupper av utländsk arbetskraft.

Arbetskraftsinvandrare är den grupp av arbetskraft som idag är mest reglerad och kontrollerad jämfört med såväl svensk arbetskraft som med övriga grupper av utländsk arbetskraft. Vidare pågår ett omfattande reformarbete inom systemet för arbetskraftsinvandring. Det finns ett flertal betänkanden på regeringens bord med förslag som både har och kommer att förändra dagens regelverk på ett betydande sätt.

Delegationens förslag avseende utländsk arbetskraft kommer inte att motverka de kriminella aktörer som satt i system att rekrytera utsatta personer. I stället ser vi risken att systemet genom föreslagna ändringar blir alltmer otydligt och oförutsägbart och att det leder till att fler seriösa företagare kommer ha problem att navigera systemet och i värsta fall att fler råkar göra misstag utan illa uppsåt. Detta inte minst i relation till det rådande lönegolv för utländsk arbetskraft motsvarande 80 procent av den svenska medianlönen. Ett system som lett till ökade kostnader och ökad byråkrati för seriösa företagare, utan att arbetslivskriminaliteten minskat. Gröna arbetsgivare avstyrker därför samtliga förslag inom det migrationsrättsliga området.

Förslag om utökad rättighet att vistas i Sverige

Gröna arbetsgivare avstyrker delegationens samtliga förslag gällande utökade rättigheter och stärkta möjligheter för personer som inte har rätt att vistas i Sverige. Det är svårt att se hur dessa förslag skulle skapa bättre ordning och reda på svensk arbetsmarknad. Inte minst i ljuset av att rådande system samtidigt bidrar till att arbetskraftsinvandrare utvisas till följd av administrativa misstag gjorda av arbetsgivare, vilket har uppmärksammats i diverse medier. Fokus bör vara på åtgärder som syftar till att få bort de kriminella aktörerna, snarare än att ge stöd till utsatta individer som är här på illegal grund.

Förslag om sanktionsavgifter

Gröna arbetsgivare avstyrker delegationens förslag gällande höjning av de redan höga sanktionerna. Detta då ingen evidens som visar på att höjningen är nödvändig presenteras.

Förslag om Diskrimineringsombudsmannen

Gröna arbetsgivare avstyrker förslaget och menar att det är en ytterst främmande ordning att införa ett system där en statlig myndighet ska föra talan för människor som vistas eller vistats olagligt i landet. Förslaget urvattnar även Diskrimineringsombudsmannens uppdrag och roll, vilket kan skada myndighetens syfte i längden.

Förslag om statsbidrag till arbetstagarorganisationer

Gröna arbetsgivare avstyrker förslaget och menar att det finns anledning att ifrågasätta lämpligheten i att arbetstagarorganisationer ska få statsbidrag för att föra talan för icke-medlemmars räkning. Vidare bidrar detta till att inskränka den svenska modellen då det i praktiken innebär en ensidig kostnadssubvention för en arbetsmarknadspart.

Förslag om myndigheters arbete

Gröna arbetsgivare delar delegationens bedömningar gällande leverantörskontroll vid offentlig upphandling. Liksom delegationen anser vi att upphandlande myndigheter som kommuner, regioner och statliga myndigheter har en nyckelroll när det gäller att både förebygga och motverka arbetslivskriminalitet. Vi ser även relaterat till detta att exempelvis tydligare uppföljningar av avtalens efterlevnad, till exempel vad gäller arbetsvillkor, redan idag kan bidra till att motverka arbetslivskriminalitet, men att alltför få offentliga aktörer väljer att bistå med resurser till detta. Detsamma gäller i utformningen av upphandlingskrav, där vi ser en problematik med att seriösa företagare med kollektivavtal tenderar att utkonkurreras av oseriösa aktörer till följd av att upphandlingskraven enbart tagit hänsyn till pris.

Vidare delar Gröna arbetsgivare delegationens bedömning om att förutsättningarna för privata aktörer, till exempel företag, att bidra i arbetet mot arbetslivskriminalitet behöver förbättras. Vi ser positivt på förslagen om samordnad vidareförmedling av registerinformation, stärkt informationsutbyte mellan myndigheter samt förslag om att underlätta informationsinhämtning och skapa bättre förutsättningar för företag att kunna bidra i arbetet mot arbetslivskriminalitet, till exempel genom att företagen på ett enklare sätt ska kunna inhämta information i syfte att granska och kontrollera leverantörer och underentreprenörer.

Med vänliga hälsningar,

Linus Karlén

Opinionsbildning & Public affairs
Gröna arbetsgivare

linus.karlen@grona.org
08-7627219 / 072-2044368